

Oponentský posudek magisterské diplomové práce studentky Petry Cmuntové
„Teorie a praxe dodržování lidských práv v České republice,
zejména s ohledem na práva senioru v zařízení sociálních služeb“ .

Magisterská práce studentky Petry Cmuntové je příkladem aplikace lidských práv do profesní pomáhající praxe v oblasti práce se seniory v ČR. Autorka na téměř 100 stranách textu představuje problematiku lidských práv a naznačuje, jak je tato problematika uplatňována v současných zařízeních pro seniory v ČR. Vychází z předpokladu, že pro důsledné uplatňování lidských práv se zaměřením na seniory je třeba porozumět kontextu jejich vzniku a vývoji (s. 9). Zvláště skrze tento předpoklad je téma práce nanejvýš vhodné pro obor „Diakonika“, v němž je práce předkládána. Autorka si však explicitně staví menší cíl, totiž poukázat na případné nedostatky v dodržování práv senioru, především v pobytových zařízeních určených pro seniory nebo v těch, kde se jejich zastoupení dá ve větší míře předpokládat (s. 9). V první kapitole autorka seznámí čtenáře s původem lidských práv, včetně jejich filosofických i křesťanských kořenů v dějinách i nedávné minulosti (B. Komárková). Druhá kapitola postihuje významné milníky na cestě vzniku lidských práv. Ve třetí kapitole pak představuje odpovídající dokumenty lidských práv v ČR. Ve čtvrté kapitole se pak venuje pouze situaci s lidskými právy na rovine života senioru, a to zejména z pohledu ombudsmana a Rady vlády pro LP. Touto čtvrtou kapitolou si autorka dobře zúžila svůj pohled pouze na aktuální stav dodržování lidských práv v této cílové skupině.

Svým rozvrhem po formální i metodické stránce je práce vydarená. Kapitoly jsou vyvážené s výstižným úvodem a závěrem, v nichž prokazuje, že si je vědoma cílu své práce a omezení, když pak v závěru o výsledku své práce hovoří jako o „mal(é) sond(e)“ do teorie a praxe lidských práv u nás. Předkládaná práce tak má spíše hodnotu metodickou; vlastní aplikace LP ve zmíněných zařízeních se zakládá na existujících empirických zhodnoceních pro daný obor. Teoretická stránka práce má dostatečnou oporu v rozsáhlém seznamu literatury, včetně anglicky psané, obsahující podstatné lidskoprávní dokumenty jak historického (napr. Dva tisíce slov), tak i profesně etického rázu (napr. Standardy kvality), které by měly být především vztaženy ke čtvrté kapitole práce, zaměřené do praxe.

Autorka dobře pracuje s literaturou a v rozumném rozsahu se na ni odkazuje v asi 250-ti poznámkách pod čarou. V seznamu použité literatury postrádám některé odkazované dokumenty, napr. Mezinárodní pakty, Zprávu o stavu lidských práv CHV, ze které cituje. V práci jsem nenarazil na gramatické ani jiné formální chyby zásadního rázu. Místy v poznámkovém aparátu chybí tečky na konci poznámky nebo kapitálka na začátku, či se objeví nejasnosti ve formulaci (napr. pozn. 211,179) chybející nebo prebytečná mezera (pozn. 13, 184, s. 16), různá podoba odkazu „in“ v použité literatuře (s. 97), nebo nekonzistentní uvádění iniciál autora (napr. pozn. 68, 69). Přehlednosti poněkud ubírá čtyřúrovňové číslování nadpisu. Místy v textu je odlišné odsazení odstavce (s. 14). Uvedené nedostatky nepovažuji za zásadní, spíše naopak lze autorku pochválit za snahu o pečlivé zpracování práce. Podobně čtenář získá dobrý dojem z obsahové stránky práce, kde je seznámen s radou historicky cenných informací z pozadí vývoje lidských práv.

Považuji za důležité poukázat na určitou nevyváženost přístupu k deklarovanému cíli práce, totiž k zaměření práce na teorii a praxi dodržování lidských práv senioru v zařízení sociálních služeb, kterému je věnována jen poslední část práce. To není samo o sobě snad problémem, pokud vezmeme vážně autorčino úvodní vysvětlení, že pro porozumění lidským právům je nezbytné porozumění hlavním pojmům a dějinnému mezinárodnímu příběhu (s. 9 a 10). Je však zklamáním, že v prvních dvou resp. třech kapitolách, ve kterých tento vysvětlení dává

prostor, tyto souvislosti nejsou řešeny. Spíše se v nich jedná o systematický přehled klíčových pojmu, autoru, dokumentu a historických událostí, které však nejsou následně, nebo průběžně důsledněji propojeny. Práci by prospělo alespoň krátké resumé, resp. syntéza a analýza toho, jak se může měnit pohled na lidská práva právě s ohledem na jejich různá pojetí. Např. nemusela zůstat jen u konstatování odlišnosti přirozeně právního pojetí, pojetí Komárkové a osvícenského pojetí.

Smyslem této mé připomínky je vyjádřit znepokojení nad tím, že ve čtvrté, domnívám se klíčové kapitole, se vlastně autorka nijak neopírá o informace z předchozích kapitol a není ani patrné, že pro uvedení momentu porušování lidských práv např. z pera ombudsmana je skutečně potřeba porozumět onem základním pojmem a historickým souvislostem. Dokonce chybí i hlubší návaznost výsledku výročních zpráv ombudsmana na teorii práv seniorů v zařízení sociálních služeb. I ta je v odstavci 4.1 spíše schematicky uvedena, byť by byl prostor k tomu se jí více věnovat pro porozumění zmínovanému momentu v porušování lidských práv (např. informace o nevládních organizacích 3.2.5. a 4.1.6. působí jako okrajové). Domnívám se, že ať již se autorka omezila pouze na uvedení poznatku ze zpráv ombudsmana, popř. jiných organizací o porušování lidských práv u seniorů v sociálních službách z jakýchkoliv důvodů, tím, že je důsledněji nerešila a nepropojila je s úvodními částmi práce, její úsilí ztrácí na potřebném efektu.

Uvedení informace o zprávách ombudsmana a jiných zařízeních by přitom mohlo být systematictější reflektováno, popř. zorganizováno tak, aby z něho mohla autorka lépe těžit a své výtečky vztáhnout např. k dalším zdrojům dodržování lidských práv v oblasti práce se seniory apod. Není patrné, proč je třeba mezi radou připomínek jmenovat výslovně jedno konkrétní zařízení (s. 86), ani není patrné, jak máme toto klíčové místo práce dávat do kontextu s postřehy z předchozích kapitol, např. že se lidská důstojnost odvíjí od Boží ospravedlující milosti (s. 16), či proč potřebujeme znát postoje církve k lidským právům (2.1.2.). Domnívám se, že by práci pomohlo důsledněji promyslet skutečný obsah práce a důsledněji vysvětlovat jednotlivé argumentace ve vztahu k tomuto cíli.

Uvedené konstatování nic nepochybně na tom, že autorka do práce vtělila radu dobrých informací a práce tak může být příspěvkem k porozumění myšlence lidských práv. I s výše zmíněnými výhradami odpovídá požadavkům na magisterskou práci a rád ji navrhuji k obhajobě, kde bych očekával, že se autorka k naznačeným problémům vyjádří.

Navrhuji hodnocení dobře - C

K obhajobě doporučuji, aby kandidátka

- vysvětlila, proč práci zaměřila právě negativně - na zkoumání případů porušování lidských práv. Jak by práce a její výsledky mohly vypadat, kdyby zvolila pozitivní přístup a zaměřila se na případy špatného dodržování lidských práv u seniorů?
- naznačila, jak by mohla znít odpověď na její (v kontextu práce zbytečně nezodpovězenou) otázku, kdo je zodpovědný za dodržování kolektivních práv (např. míru v Palestině – s. 15). Souvisí nějak tato odpověď s otázkou, kdo je zodpovědný za dodržování práv seniorů?